

Till Stockholms Rådstepprædte!

De ordes från t. f. chefen för justitiedepartementet har åtal
blifvit väckt mot mig som ansvarig utgifvare af tidningen
Socialdemokraten, med yrkande om straff enligt Tryckfrikets
förordningar § 8 mom. 2, enligt hvilket lagrum som tryckfrikets
förordning skall anses "förnekelse af Gud och ett lif efter detta eller
af den rena evangeliska läran".

Det ofullständiga skick, hvori utgifterna i justitiedepartemen-
tets statiska byrå befinna sig, har omöjliggjort anstättandet
af efterforskningar huruvida denna bedräfliga lagparagraf, som
med straff belägger själva uttalandet af kätterska, filosofiska
eller religiösa åsikter, blifvit någon konstak gång tillämpad
senare än år 1821! Men till dess åklagaren bevisat motsatsen
jag jag, att ända sedan denna aflägsna tid, under fulla två
mans åldrar, ingen enda lagens värdare i Sverige har hänt sig
med att åter framdraga det förordade vapen, som nämde
i klumpiga händer sökte begagna mot professor Erik Gustaf
Geijer i Upsala, naturligtvis med det resultat att den anklagade
utkändes och åtalets upphöfsmän, greffe af Wetterstedt, i stället för
historien stå som en obekant af renaste vatten.

Om sålunda sedan hansynes till att denna paragraf icke
tillämpats sedan den helige alliansens dagar väl bort många
vederbrände att betänka sig två gånger innan de åter sökte upp,
lika en så föräldrad bestämelse, så var detta dock långt ifrån
dett enda eller ens starkaste skäl, som talade för att fortfarande hålla
den denna. Sedan den nya strafflagen af 1864 antogs finns icke
längre något mot detta moment svarande stadgande i allmän lag,
hvad som således denna samma artikel, om den i stället för att

tryckas framfört på ett offentligt möte, icke kunnat lagligen
Men kan det vara rimligt att på så sätt begagna sig af
att tryckfrihetsförordningen genom sin karaktär af grundlag
att förändras än vanlig lag, att man tillämpar ännu icke
stadganden mot det tryckta ordets frihet, den samma ord
framfört skulle ha undandragit sig att förjäljelse? Ett sådant
att dra fördel af lagens bokstav måste betraktas af hvarje
då man nämligen erinrar sig att så vidt jag vet, ingen man
satt i fråga att häfva den tröstande öfverensstämmelsen mellan
och tryckfrihetslag genom något nytt tillägg till den före
genom en bortskärning af hela ifrågasättande moment från
Men allvarligt en sådan förändring varit påtänkt, dränings
attal således skulle möjliggjorts, denna ha vi tyckligen svarat
i K. mts rådiga proposition af den 14de febr. 1884 om antagande
ny tryckfrihetslag m. m. Att detta förslag är hela detta moment
vidare struket och som motivering här till ansåg sig lämpligt
för justitiedepartementet N. V. v. Steijern blott behöfva i stället
följande få ord (se sid 36 i K. mts Prop. Nr 21): "Från religiösa
för utelutas hvad som ej vidare är tillämpligt enligt allmänhetens
det som hithills hänfört under: "frönehelse af Gud och ett
dessa och af den rena evangeliska läran."

Det förefaller den oinvidigt lindrigast sagt för
att här statsrådet Lovén velat genom förordnande af detta
sin före kollega herr Vult v. Steijern ett sådant intyg om
nitatskan för den enda samma religionen, och förvånande man
ingalunda deraf att bland de i statsrådet närvarande vid detta
v. Steijerns upträdande stå upptaga samma herr Lovén och att
protokoll, naturligtvis af förtrickande, slutar med följande ord
departementschefen sålunda. "Herr stält i stället statsrådet öfver
I fullaste öfverensstämmelse med den åsikt om ifrågasättande
olämplighet som min egenlige ämnes statsrådet Lovén sålunda ämnat
visat sig äga, stå också de fabriker och snart sagt en hel del
i hela den svenska pressen utan hänsyn till partiåsigter under
store religionsrådet mot August Strindberg. Afven från de

lagligen di häftigt fördöme dem för fattares skrifsätt, med gafs oförber
attalandet af mot stats religionen stridande
måte vare frött och sålunda kätteriparagrafen; tryckrikhet för
vara fullständigt antikverad; men den kommer naturligtvis
att tillämpas, menade man. Det är alla synpunkter tyngst
af dessa uttryck för den allmänna meningens stän att låsa i en
förklarings för d. 1884, hvilken oemotsagd uppgafs vara
inspirerad af dåvarande justitieministern v. Steijern, och
i denna punkt i vis mån kan sägas komplettera
af dess anförde ord till statsrådets protokoll:
"Det har naturligtvis aldrig varit fråga om att tillämpa denna nu men
för äldre bestämmelse."

Stårande mig på själva tankefihetens väsende, men för den, som
auktoriteten, hänvisande till att paragrafen fått slumra sedan
1881, att justitieministern her Vult v. Steijern, under stödd af min
högare, her Lovén från 1884, å regeringens vägnar före harit dess
samt att hela den allmänna opinionen äfver i dess konservati
delar deran varit ena, vägnar jag alltså utan den ringaste tvifvel
samma som en obestridlig sanning framhålla: det lagrum, efter
hvilket jag är åtalad, är fullständigt föråldrat.

Sjelfva min närmaste motpart, statsfiskal Bergström, erkänner indirekt
att så är förhållandet; men, säga han, detta tillhör riksdagen och icke
en domstol eller jury att rätta.
Ingen bestrider att så; allmänhet bör se. Men derifrån är ett
stort steg till uppstållande af den absoluta regeln, att en domstol, och
all synnerhet en samvets domstol som juryen, alltid är skyldig att följa,
om det blott förpekas på någon gammal i lagens skrånna kvarglömd
ord eller, som här; tred punkt tidens hela rättsmedvetande. Jag var
författad att erinra min på andra ställen till oförlopp kristliga
beständare om ett gammalt ord att bokstafven lödas, men anden gör
deras. Att lagligen fast hålla former följais må vara; vis man
förändring; men aldrig kan jag för min del med gipa att de förstenade

lagbuden föra på sig så bleikt, att de som föra samma sak
att det dock yttrats en reklama, enklare reklama, som för
för deras verksamhet.

Den skriftliga lagen borde väl vara uttryck för ett
allmänna rättsmedvetande på den tid, då den gällde. Men
i själva lagstiftningsarbetets natur att det sällan eller aldrig
jämte steg med den allmänna opinionens utveckling. Den skriftliga
kommer i åtskilliga punkter på efterhand, och det uppstår
en konflikt emellan det skriftliga förändrade lagbudet och
utveckling hade moral lag, som gör sig uttryck i så tidens
för skarpare motsatsen i något fall bli mellan den skriftliga
och det allmänna rättsmedvetandets bud, ju mer ljudda
lagstiftarnes plikt att uppkäpa motsatsen genom att ändra den
lagen efter den andra. Men om nu af en eller annan orsak
icke sker, utan motsatsen för stå kvar i de sin skärade
ha så de, som i ett dylikt fall skole träffa sitt val
att handla som lagen bjöder eller som förnuft och rättskänsla
befogade intet svar? Låt oss de skjuta allt ifrån sig på
och blott följa bokstaben, vore det en lika absurditet eller

För min ringa del kan jag icke skrupa upp mig till
sådan fatalistisk formalism, och i detta fall finns det så
mindre rimlighet för något dylikt som det här ej är en
domstol, utan en samvetsdomstol af nio de enkla delarna
med borgare, som har ett fullt välj mellan materill och formell
liggen i själva sakens natur att en jury går till präparering
med långt friare händer, långt mera utskäckt rätt att
resultatet af sin dom, än som åtminstone enligt gällande
ställkommer en vanlig domstol. I ett ärkränkings mål till en
juryman finner ärkränkningen ha skett på fullt god tro eller
fullt befoget i betraktande af den angripnes karaktär; naturen
friare han då, men en domare, som blott skulle följa
de ordaly, som används och bortse från allt annat, skulle
Tydligen från träden märkande denna fria uppfattning af
befogade i de länder, der jurysystemet är allmänt

hänne hvar exempelvis de franska juryerna upphörligt besvara frågan "skyldig?" med
de kunna vara fullt övertygade om att de ha den verkliga förfaren af handlingen i fråga
de ta större hänsyn till att resultatet af deras dom, ett frikännande, kommer rättvis-
tänkt än till blot att fullt sanningsenligt besvara den fråga lagen förelägger dem. Och denna
hos juryn att långa sig efter det materielt rätts haf plågar just för försvararne af denna
vara ett af de starkaste skäl de anföra för densamma — ett talande bevis på att detta
missbruk af juryn utan just betingadt af dess egen karaktär, hvilket jag vilde hoppas att
jurymän måta vederbörligen beakta. Ty för dem föreställer jag mig att frågan e-
ndast blir denna: skola vi svara blot på frågan som göres oss, är artikeln brottslig efter
då vara ja, eller skola vi se på målet i dess helhet och icke bara på den form,
frågan förelägges oss? Och besluta de sig för denna senare friare synpunkt så rättnar jag
full visshet på att de skola finna det verkliga, nutida rättsmedvetandet bäst tillgodosatt
i detta gamla lagbud af dem förklarar olämpligt att vidare tjänstgöra i slutet af rit-
skendradet.

eller detta kan vara godt och vat, hör jag någon säga, men — så länge en lag fins,
den tillämpas. Nej, med förlof, det är ett gammalt slagord som icke alla håller streck för
sine profning. Vår svenska lag innehåller åtskilliga bestämmelser, hvilka blifvit till den grad
att dels ingen åklagare kan tänkas vilja beifra brot mot dem, dels om detta i alla fall
en föllande dom trots allt vore alldeles otänkbar. Man tänke sig t. ex. vår gamla Lyskolags
tills uppfattning idiotiska befängdheter, stadgandet af straff för den som äter med en bam-
och dylikt, hvilket emellertid ännu i denna dag har och genom riksdagens beslut om en total af-
åtskilliga är framåt kommer att ha lags fulla helgd och kraft, och man skall få en rätt med
beställning om hvart formalism i lagtillämpning kan föra. Nu invändes kanske att detta
"naturligtvis" aldrig kommer i fråga att tillämpas, men det torde åtminstone ursäktas mig, som
jag står är ett levande exempel på att dylika "naturligtvis" icke lå tagas så för gifvet i en
reaktionen ligger vid makten, om jag är något misstrogen mot slita försäkningar. Hvad som var
förhållande 1884 är ju återuppståndet från de döda år 1888, och ingen vet hvilka oförrätk-
i denna väg framtiden kan hålla i beredskap.

Men vi behöfva icke gå till den helt naturligt mögelluktande Lyskolagen för att finna
på besatta, men enligt formalisterna fortfarande heliga och vördnadsbjudande lagbestämme-
hvilka obrottsligen måste lydast. I Rättegångsbalkens 30 kap. 20 § läses: "Kommer någon hos Ho-
med sådan klagen in att Hofrätten vrängvisligen dömt eller att rätten är honom nekad vor-
ande han först varnad för den fasa dervid är. Afstår han ej derved och gifter ej sin talan
utan gillar Konungen Hofrättens utslag; varde han dö tillika dömd till det straff, som nä-

mast är till dödsstraffet. Hur många rättsökande skulle vi nämna i denna stund på lifstids straffarbete, om denna lag tillämpades? Tror verkligen någon, tror ens alltså att Högsta Domstolen skulle göra sig skyldig till en så himmelskianda förbytelse som att denna gällande lagbestämmelse, om det blefve yrkadt? Nej, då har jag, trots allt, betänkt om Högsta Domstolen än att den skulle utan urskilning följa den förrådiska satsen: så lag finns, måste den tillämpas.

Eller för att anföra ännu ett exempel, som det nästan är min skyldighet att framföra en ringa gård af tacksamhet mot detta åtals andlige upphöfvan, den nuvarande ordinarie justitiedepartementet: hwat hade den stora grundsatsen, att gällande lag måste tillämpas upphöfves, tagit vägen då, som jag väl vägen antaga med statsrådet Bergströms goda minnelse helt nyss afslag en begäran af hr P. Waldenström att få vänligt fråga justitiedepartementet hvarför han fullständigt negligerade 18 kap. 11 § strafflagen och lugnt såg på hur hans myndigheters ordnade prostitutionen genom särskilda reglementen i direktaste strid mot tyfva. Här var det interpellanten som för att få ljus i en mörk sak ställde sig på samma sida som hr justitieministerns namne midt emot mig och hans tillskyndare nu intagit i alla alltid gälla, när så yrkas. Men när hr Waldenström yrkade, inte ens på tillämpning utan få veta hvarför den inte tillämpades, då fick grundsatsen krypa i skinet, ty då var det jag vågar hoppas att juryn skall finna att när denna grundsats icke var mera värd i offerader för att få ha prostitutionen i fred för närvarande kritik, så kan det så mycket råda någon tvifvel om att den här få ge vika när det gäller tanka- och yttrandefriheten.

Ty det är just hvad det här gäller trots åklagarens kläna försök att advokaten klara sanningen. Hr Bergström, stadsfiskalen, tror sig ha vunnit spel när han säger till förmennar mig att hysa hvilka religiösa åsichter som helst, men se vill jag uttala den lagen och säger stann, ifall jag nämligen hör till dessa förkastade, som kalla sig ande och han behagar kalla "den massaste materialism". Jag måste med anledning härpå tillstå mig stadsfiskalen att jag hvarken beöt eller någonsin kommer att beöja vara sig honom eller om lof att få hysa vissa åsichter. Sådana äro tullfria, afven under det nya systemet, och stadsfiskaler kunna ingenting göra derät med bästa vilja i världen. Den tankefrihet som allernädigast berkar mig och andra myndare ha vi således redan enligt gällande lag äro honom ingen tack skyldige för den. Men den tankefrihet vi mena och förnekar oss sig yttrandefrihet, frihet att förkunna tankandets alla resultat, när som helst, för hvar och en och jag vill för min personliga del obetingadt tillägga: i hwilken form som helst. Det är ännu en tid bli ett önskemål här i landet, men det första är hjälpa den omyndiga för den fria tanken, och derhän skola vi väl ändå vara komna, om vi eljer att hjälpa

vidare kulturländer, att yttrandefriheten måste finnas för alla åsichter, framställda i icke så
att and andra ord det lagstävande åklagaren åberopad icke får tillämpas i nämnda or

Jag skulle kunna sluta mitt försvar här redan jag tror mig ha tillräckligt för en upplyst
att den åberopade lagparagrafen är obetingadt och erkänt frialdad, att en jury enligt
att det väsende har både rätt och pligt att sätta det materiella rätta framför det formella,
att icke obetingadt alla gällande lagar måste utas vidare tillämpas. Min åklagare har emel-
om åberopelse framkommit med några satsar, hvilka det vore orätt att låta alldeles slippa un-
dligt kritik.

Det som en kuriositet, men betecknande för ohällbarheten af åklagarens egen sats att bestående
måste tillämpas, fäste jag mig då vid att hr Bergström sjelf, för att ej göra ett allt för me-
dligt intryck, upphörligt endast anför sitt åberopade moments första hälft, om förnekande af
att lif efter detta, men totalt glömmar bort den psykiska fortsättningen: eller af den rena evange-
liska läran. Här är det min tur att fråga hur den formella rätts riddare kan tillåta sig ett sådant
förnekande och således efter hans egen åsigt användbar och tillämplig lag. Om något är visst så
att i den åtalade artikeln den rena evangeliska läran förnekas; detta är t.o.m. långt påtagligare
än förnekas en gud, ty ordalagen i hr Lennstrands uppsats tala blott om en personlig gud, hvilket
att vara alldeles detsamma. Nej, låt oss icke sticka under stol med lagen, hr Bergström! Soa-
lens åklagare har afjort förnekat den rena evangeliska läran; jag står för lagbrotet och tillåter icke att
att visar en så sorglig likgiltighet att han rent af glömmar bort halva den paragraf han
att ha mig dömd efter!

Om vilken jag i följande hemstata — för den händelse högsta vederbörande skulle komma lust
att på religionsämbetets för hela vårt land så orolika barn och jag sålunda kan motse ytter-
att åberopade inför rätta med hr stadsfiskal Bergström, — om icke för framtiden allt uppstyrt
att och låga verlosäskidningar, om "krass materialism", om "menschlighetens enda sanna ledstjärna an-
att vändning hämnare" m.m. dyl., lämpligen kunde och borde oss emellan bortläggas. Hr stadsfiskalen
att uppifft att föra juridisk talan, icke att ge betyg åt olika filosofiska skolor. Hans kompe-
att skulle jag lemna alldeles oundersökt, men i hvarje fall bör helt ringa eftertanke söka
att dylikt icke kan på något sätt inrymra på mig, och på den utaför saken stående publiken
att något riktigt godt intryck att höra konventionel statsreligion alldeles omotiveradt lofsjim-
att tjänsteman i befordringsärenden; jag menar att det lefvande, personliga intryck, som hr
att naturligtvis känt behof att ge, har så värt att komma till sin rätt i en så ömtålig
att i. f. stadsfiskals mun.

Hvad jeg egentligen fäst mig vid i hr stadspiskalens skrifvelse är dock icke detta, utan
djärfa än lyckliga försök som den formella rätts man der helt ohöjdt gör att etablera
för böcker och en annan för tidningar — i all synnerhet arbetstidningar — en slags yttrande-
ligt folk och en annan, mera utsträckt, för förmånare, hvarom allt Tryckfrihetsförordningen
inrättning känner. I dyra böcker, menar hr Bergström, gör det mindre om man försöker
"för den okunnigare — läs: fattigare — delen af befolkningen" går det på inga vilkor än
dylikt. Om hr stadspiskalen mot frimodan afsett att ge ett handgripligt bevis på hur rätts-
demokrater ha när vi säga att religionen omhuldas af de herrskande klasserna för att hålla
i tygeln, att den är polisens nödvändiga fullnadsinrättning, så skulle han knappt kunna ha
bättre än de betraktelser han i detta sammanhang anställer. Det kan ju icke falla mig
ge skäl mot en så ohöjd intressopolitik. Men en energisk protest vill jag härmed hafva
hvare försök att låta penningpengen bli bestämmande t. o. m. i fråga om rätten att uttala
tankar. Har boyaren rätt att läsa Büchner, Turgenev, Nordau, Strindberg, Tethers,
och många, många flera, hvilka sida upp och sida ned bryta mot tryckfrihetslagens härd
mången gång nästan i lekstafligen samma ordalag som de hvilka medförde kvarstad på
demokraten, så har också arbetaren ovilkorlig rätt att i en publikation, som är ett
hans kassa, se samma tankar framkastade, så att öfren hans eftertanke kan
han kan få pröfa allt och behålla hvad som synes honom godt. Och ersätter
föring tolereras, men ^{att} förkunnande såsom en absolut funnen och gifven sanning
som stunda mot de herrskande, icke får ega rum, passas så illa som möjligt den
vapendragaren för ett helt system af obevisade påståenden, hvilka just som absolu-
tioner utan någon slags bevisföring söndagligen inpräntas från tusentals predikstolar
land och i hvarenda skola på samma sätt triumferar in i lärognar och motagliga

Då jag med dessa anmärkingar härmed öfverlämnar välet till den blifvande juryens pröfning
desförinnan tillitar mig en personlig förklaring.

Jag ber juryen vänt betänka, innan den fattar sitt utslag, att det här icke allt är fråga
person — jag redar mig nog — utan om en principfråga af högsta vikt. Skall man i våra dagar
tala i tryck en ärlig åsigt, när den framföres utan spår af gräkeri med andras tro, eller ha
denne frihet, det är hvad jurydomen skall säga oss. Ett frikännande skall, som väl är att höra
visa tillbaka till antikvitaterna den katteparagraf, som man nu sökt galvanisera lif uti
skall visa att vi dock på 4 år icke blifvit så antediluvianska i vår åskådning att vi än stå vid
hvad som helt som gräpes upp från medeltiden. En fallande dom skall deremot, jag kan icke
ordet, bli till vanära för Sverige som kulturland; den öppnar öfver religionsåtalen som
afslutade cerar. Jag begär af juryen att den genom en frivande dom skärmar tankens
Kjalmar